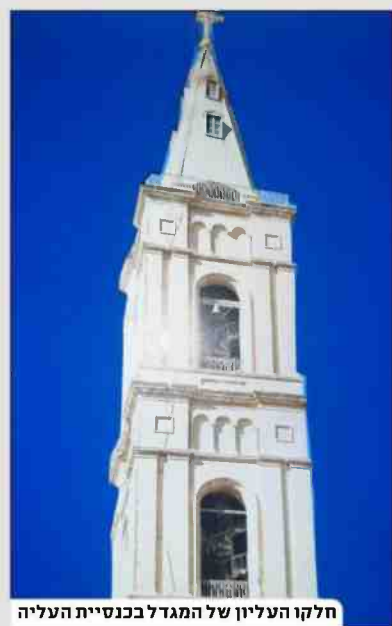

תרבות ירושלמית

הפינה ההיסטורית: כנסיית העלייה לשמיים והמגדל הגבוה ביותר בירושלים

בהר הזיתים, במקום שבו על פי האמונה הנוצרית עלה ישו השמיים, נבנתה בשלהי המאה ה-19 כנסיית 'העלייה על ידי הכנסייה הרוסית'. בלב המתחם הוקם 'הנר הרוסי' - המגדל שמתנשא לגובה הרב ביותר בירושלים

חלקו העליון של המגדל בכנסיית העלייה

כנסיית העלייה לשמים מבט ממעוף ציפור על המגדל

חשובה לנצרות וכישתו של מרבית הר הזיתים, והוא עשה זאת חרף כל הקשיים שהערימה הביורוקרטיה הטורקית. לפי האמונה הנוצרית, מהר זה נכנס ישו לירושלים בשבוע האחרון לחייו ומכאן עלה

המשך בעמ' 56

המתחם הרוסי הענק בהר הזיתים הוא פרי יוזמתו של הנזיר הנמרץ והמוכשר והכריז-זמטי אנטוניו קפוסטין, שנשלח ארצה על ידי שגריר רוסיה בקושטא, על מנת להגיד דיל את האחיה הרוסית בארץ וכירושלים בפרט. קפוסטין הוא שבנה גם את מתחם "מוסקוביה" בעין כרם והבין עד כמה

ב-1886. האטרקציה של המחם כולו הוא מגדל הפעמונים הצר, המחולק לשלושה מפלסים ובקצהו צריח מחודר ומעליו צלב - המתנשא לגובה 66 מטר זהו הגבוה במגדלי ירושלים, שגובהו מובלט בשל היותו בנוי על התרוממות קרקע של רכס הר הזיתים. הרכס מאופיין על ידי שני מגדלים נוספים - אוגוסטה ויקטוריה והאוניברסיטה העברית בהר הצופים. קצה הצלב שכראשו, נמצא בגובה של 880 מטר מעל פני הים. מגדל רם ומחודר זה, שבו 214 מדרגות מפר-תלות ולולייניות, קרוי "הנר הרוסי". המגדל גבוה כ-20 מטר ממגדל ימק"א - שגם ממנו יש נוף המאפשר תצפית לארבע כנפות העיר, אך ממגדל העלייה ישנו נוף פנורמי מרהיב עין וארוך טווח יותר - גם לכיוון ים המלח ועד בקעת הירדן והרי מואב. כנסיית העלייה ומגדל "הנר הרוסי" נבנו בין השנים 1870-1886, בכדי לשמר את זכר עלייתו של ישו לשמים. הכנסייה שייכת לרוסים "הלבנים" (המכונה כיום הכנסייה שבגולה - מרכזה בניו-יורק). הם לא הכירו בכנסייה "הארומה", שקמה במוסקבה אחרי 1917 (המכונה הכנסייה הפטריארכית). בשנת 2007, לאחר מאבק ממושך שהיה פו-ליטי ולא דתי, אוחדו הכנסיות - אך הן משמדות את המנגנונים ההיררכיים ואת הבעלות על הנכסים שלהן, זאת למרות ששתיהן כפופות כיום לפטריארך של מוסקבה.

מאחורי חומה גבוהה על הר הצופים, כתר-ככי הכפר א-טור, נמצא מתחם מהנסתרים בירושלים - זהו מתחם רוסי מבודד ומר-תק, שנראה כאילו הועתק ממרוסיה. כא-שר חוצים את דלת הברזל, נפתח צוהר אל עולם אחר - כפר רוסי, עם תרנגולות מת-רוצצות בחצר רחבת הממדים ונקיה לה-פליא, ערוגות שבהן שתולים ירקות, עצי אורן וזית עתיקים ופרחים ככל פינה. כמי-קום מתגוררות כ-45 נזירות בביתני עץ, שחלונותיהם מעוטרים בוילונות רקומים ובארניות מטופחות.

בשטח המתחם, אשר משתרע על פני כ-55 דונם - והמוקף סביבו בחומה שאורכה קילו-מטר וחצי - נמצאים מנזר וכנסייה שהוקמו

אדם אקרמן

הפעמון הראשי בכנסיית העלייה לשמים

« תרבות ירושלמית »

הכיפה הכחולה עם ישו בכנסיית העלייה

המשך מעמ' 56

הערדוף בכך, וטמנה אותו בהר הזיתים. כחצר ישנן גם עתיקות, כאן נתגלה גם ארון הקבורה עם עצמותיו של מלך יהודה עוזיה, שמת מצרעת. נחשפו גם שתי רציפות ארמניות עם ציורי ציפורים, דגים ופרות - שנותרו מהכנסייה הארמנית שניכנתה במקום בתקופה הביזנטית. במערת קבורה סמוכה, בתוך כוכים, ישנם קברים עם שמות ארמנים. כחצר נמצאת גם אבן גדולה מעוגלת, מוקפת בסורג שלפי המסורת עמדה עליה מרים, בעת עלייתו של בנה ישו למרום. היהודים קוראים למתחם כולו בשם "טור מלכה", שם ארמי שפירושו הר-המלך, הנזכר בתלמוד - כנראה בהשפעת שמו של הכפר הערבי א-טור.

בשנת 1927 פקדה רעידת אדמה חזקה את ירושלים. שיא עצמתה הורגש בהר הזיתים וגם בהר הצופים, היכן שניזוק המבנה המפואר של אוגוסטה ויקטוריה. נזק נגרם גם לכנסיית העלייה הרוסית, ועדיין ראייה סיפרו כי מגדל הפעמון התנדרדנד כמו מטוטלת, אך שרד. בשנת 1906 נחנך המנזר כמתחם הרוסי, ושכנו בה אז 15 נזירות, שבהדרגה מספרן הגיע ב-1914 ל-150. איקונין ענק עם דמות מרים אמו של ישו, הובא למקום על ידי עולי רגל מרוסיה, והיה מאז לסמל הכנסייה והוא נישא בראש תהלוכות טכסי-הדת.

הכנסייה הרוסית סבלה קשות בתקופת מלחמת העולם הראשונה, בשל מלחמת רוסיה הצארית בגרמניה וטורקיה. הטרורקים גירשו את הצוות כולו והשתמשו במתחם לצרכי הצבא. עם כניסת הבריטים חזרו הנזירות לכנסייה. בשנת 1924 הורחבה הכנסייה ושופצה, על מנת לאפשר תפילה לכל גרי המתחם. הנזירות עוסקות בין השאר בטויה ורקמה, במסיק זיתים, גידול ירקות ובעבודות מלאכה בסטודיו לאיקונוגרפיה. במקום נמצאים חדר אוכל כפרי, מאפיה ובית הארחה. בצוות ישנם מספר נזירים וחלק מהנזירות הן פלסטיות נאיות ורומניות.

בשנת 1898 ביקר הרצל בארץ עם משלחת ציונית לצורך פגישה עם הקיסר הגרמני וילהלם השני - שהיה אז בארץ בניקור ממלכתי. הרצל היה חמישה ימים בירושלים, ובין האתרים המומלצים על ידי מורה הדרך שליווה אותו - היה מגדל העלייה לשמים. וכך מספר הרצל ביומנו: "עלינו על המגדל הרוסי, אני עד הגזוסטרא הראשונה מפני שתקפני סחרחורת. חברי עלו עד למעלה. מראה הנוף היה מאין כמותו על מדרג יהודה וצלעות הריו, עמק הירדן, ים המלח, הרי מואב - ומעל הכל מראות עיר הנצח ירושלים".

השמיים, ארבעים יום לאחר תחייתו. בהקמת כנסיית העלייה לשמים והמגדל "הכי קרוב לשמים" קפוסטין ראה את שיא הישגיו, ולבקשתו הוא נטמן כמתחם הכנסייה לאחר מותו (1894).

בכיפתו של מגדל 'הנר הרוסי' תלויים שבעה פעמונים, כאשר הענק שבהם נמ"צ בקומה הראשונה ושוקל 6 טון. הוא נשלח באניית קיטור מרוסיה ליפו, ובשל כובד משקלו, לא היתה אפשרות להעלותו בעזרת סוסים לירושלים. כמבצע שארגן קפוסטין - הפעמון הועלה על עגלה, אותה משכו משך שבעה ימים בחבלים למעלה ממאה עולי רגל רוסים, גברים ונשים, שהתחלפו כל כמה דקות לצורכי מנוחה. הם ביצעו עבודת פרך זו תוך כדי שירה מדרת וזכו לעירוד ומחיאות כפיים מתושבי ירושלים. הפעמון עליו חרוטה שנת 1886, מעוטר בסצנות מהברית החדשה.

כנסיית העלייה מרשימה כפשוטה אך גם ביופיה, ובוולטת בה כיפת תקרתה הכחולה, המתארת את ישו עולה השמיים. במבנה סמוך, ישנה קפלה (בית תפילה) המוקדשת ליוחנן המטביל, מבשר בואו של ישו. לפי המסורת ראשו הכרות נקד בר במקום (הוצא להורג על ידי בנו של הורדוס הגדול - הורדוס אנטיפס במצורת מכור שביצרו המזרחי של ים המלח). המסורת הנוצרית מספרת כי אחת מתלמידיו תיו של יוחנן המטביל הבריחה את ראשו

צילומים צילומים באדיבות המערת ארכייה הרוסית האורתודוקסית, אדם אקרמן

הנזירות והנזירים של כנסיית העלייה על רקע המגדל

הכותב הוא אדם אקרמן, מחבר הספרים: "181 אתרים בירושלים" ו"ירושלים המסתורית: 99 אתרים חבויים".